Rok VIII. 30 września 1926 r. Nr. 18

MŁYNARZ POLSKI

ORGAN ZWIĄZKU MŁYNARZY POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY MIESIĘCZNIE | REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA, N.-ŚWIAT 70

Redaktor przyjmuje codziennie od godz. 11 do 2 pp. Administracja czynna od godz. 10 do 3 pp.

WARUNKI PRENUMERATY: Dla członków Zw. Mł. Pol. kwart. 4 zł. Dla nie członków „ 6 „	Ogłoszenia przyjmuje Redakcja „Młynarza Polskiego" Nowy-Świat 70, tel. 277-45.	NUMER NASZEGO KONTA w P. K. O. 1615

Nowoczesne systemy mielenia

(Ciąg dalszy).

Inż. prof. ST. MAŁYSZCZYCKI.

E. Zapotrzebowanie siły popędowej i rozdział jej na pojedyńcze czynności młyna.

Ponieważ w danym przykładzie urządzenia młyna dla samoczynnego przemiału 12.000 kg. żyta na dobę okazuje się najodpowiedniejszem zastosowanie **pytli płaskich** do odsiewania produktów mielenia, więc poniższe obliczenie i rozdział siły popędowej odnosi się tylko do tego rodzaju urządzenia młyna, t. j. z wyłącznem zastosowaniem pytli płaskich.

Stosownie do podanych poprzednio zapotrzebowań siły popędowej przy zastosowaniu **pytli płaskich,** które wynoszą przy przemiale żyta 0,08 konia mechanicznego na 1 kg. przemielanego ziarna na godzinę, a godzinna ilość przemielanego żyta w danym przykładzie wynosi 500 kg., więc całkowita siła popędowa dla takiego urządzenia młyna oblicza się na: $0{,}08 \times 500 =$ **40 sił koni mechanicznych.**

Zużycie zaś tej siły popędowej na pojedyńcze czynności młyńskie, przy **całkowicie samoczynnym przemiale żyta,** jak odnośne, poprzednio podane, zestawienie tabelaryczne wykazuje, są następujące:

1. **na przygotowanie ziarna do przemiału:** 30% siły popędowej, zatem w danym wypadku $\frac{40 \times 30}{100} = 12{,}0$ koni mech.
2. **na śrutowanie ziarna:** 30% siły popędowej, zatem w danym wypadku $\frac{40 \times 30}{100}$ $= 12{,}0$ „ „
3. **na wymiał kaszek i otrąb:** 9+15=24% siły popędowej, zatem w danym wypadku $\frac{40 \times 24}{100} = 9{,}6$ „ „
4. **na odsiewanie produktów mielenia:** 5% siły popędowej, zatem w danym wypadku $\frac{40 \times 5}{100} = 2{,}0$ „ „
5. **na przenoszenie produktów mielenia:** 5,5% siły popędowej, zatem w danym wypadku $\frac{40 \times 5{,}5}{100} = 2{,}2$ „ „
6. **na pędnie (transmisje):** 5,5% siły popędowej, zatem w danym wypadku $\frac{40 \times 5{,}5}{100}$ . . . . . . $= 2{,}2$ „ „

Ogółem 40,0 koni mech.

II. MŁYN DLA PRZEMIAŁU 50.000 KG. ŻYTA NA DOBĘ, T. J. 2080 KG. NA GODZINĘ, Z ZASTOSOWANIEM 4-KROTNEGO ŚRUTOWANIA ZIARNA, ODDZIELNEGO 2-KROTNEGO PRZEMIELANIA KASZEK I 2-KROTNEGO WYMIAŁU OTRĄB.

A. Walce młyńskie przy średnicy 350 mm.

a) Walce śrutowe.

Na 1 dm. długości walca, stosownie do poprzednio podanych odnośnych dat, przyjmuje się: 70 do 100 kg. ziarna na godzinę, t. j. średnio $\frac{70+100}{2} = 85$ kg., zatem dla 2080 kg. na godznię: $\frac{2080}{85} =$ około 24 razy po 1 dm. sumarycznej długości walców, t. j. **2400 mm dla I-go śrutowania; dla II-go śrutowania** daje się praktycznie tę samą sumaryczną długość walców, zatem **2400 mm., a dla III-go i IV-go śrutowania** wystarczają w danym razie sumaryczne długości walców **po 2000 mm.**

Dla danego więc przemiału 50.000 kg. żyta na dobę potrzebne są następujące stolce walcowe: **2 stolce dwuparne z walcami o średnicy 350 mm. i po 1200 mm. długości do I-go i II-go śrutowania, a 2 stolce dwuparne z walcami o średnicy 350 mm i po 1000 mm długości dla III-go i IV-go śrutowania.** Przytem ilość rowków na 1 cm. obwodu powierzchni

walcowej i ich pochylenie względem osi geometrycznej walca, oraz ukształtowanie rowków w przekroju poprzecznym i wzajemny stosunek do siebie ilości obrotów walców, powinny być także odpowiednio przystosowane, t. j. zgodnie z podanemi poprzednio odnośnemi danemi praktycznemi.

b) Walce kaszkowe.

Na 1 dm. długości walca gładkiego lub drobnorowkowanego twardego odlewu żelaza, stosownie do poprzednio podanych odnośnych dat, przyjmuje się: 48—55 kg. na godzinę, t. j. średnio 50 kg., zatem **dla 1-go przemiału kaszek,** podług poprzedniej tabeli (w Nr. 16), wykazującej przeciętne wyniki przemiałowe żyta przy wydzielaniu kaszek ze śrutów, odnośna ilość przemiałowa wynosi 30% zasypu ziarna, t. j. $\frac{2080 \times 30}{100} = 624$ kg. na godzinę, a że na 1 dm. walca liczy się średnio 50 kg., to sumaryczna długość tych walców powinna wynosić: $\frac{624}{50} =$ około 12 dm., t. j. 1200 mm.; natomiast **dla 2-go przemiału kaszek,** odnośna ilość przemiałowa w tej samej tabeli wykazuje 20% zasypu ziarna, t. j. $\frac{2080 \times 20}{100} = 416$ kg. na godzinę, to sumaryczna długość tych walców powinna wynosić: $\frac{416}{50} =$ około 8 dm., czyli 800 mm.

Dla danego więc oddzielnego przemiału kaszek na walcach gładkich lub drobnorowkowanych potrzebne są następujące stolce walcowe: 1 stolec jednoparny z walcami o średnicy 350 mm. i 1200 mm. długości, albo 1 stolec dwuparny z walcami o średnicy 350 mm. i 600 mm długości do 1-go przemiału kaszek, a 1 stolec jednoparny z walcami o średnicy 350 mm. i 800 mm. długośści dla 2-go przemiału kaszek.

B. Kamienie młyńskie.

Stosownie do wyniku przemiałowego, podanego w poprzedniej tabeli (Nr. 16), do pierwszego wymiału otrębowego pozostaje 35,5% z ziarna, zatem w danym wypadku ilość ta oblicza się na: $\frac{2080 \times 35,5}{100} = 738,4$ kilogramów na godzinę; a że sprawność złożenia kamieni o średnicy 1400 mm., jak to poprzednio było podane, wynosi przy wymiale otrąb 380 kg. na godzinę, to **dla 1-go wymiału otrąb w danym przykładzie potrzebne są 2 złożenia kamieni o średnicy 1400 mm.,** których sumaryczna sprawność wynosi: $2 \times 380 = 760$ kg. na godzinę, zatem ilościowa sprawność ich jest możliwie zbliżoną do wyżej obliczonej ilości dla produktu postępującego do 1-go wymiału otrębowego.

Dla 2-go zaś wymiału otrąb, ta sama tabela (Nr. 16) wykazuje 28,5%, które w danym przykładzie obliczają się na: $\frac{2080 \times 28,5}{100} = 592,8$ kg. na godzinę a że sprawność złożenia kamieni o średnicy 1200 mm., jak to poprzednio było podane, wynosi przy wymiale otrąb 300 kg. na godzinę, więc **dla 2-go wymiału otrąb**

Rodzaj przemiału	Ilość zasypu, względnie wysiewanej mąki (przy pytlach graniastych) w %	Ilość zasypu, względnie wysiewanej mąki (przy pytlach graniastych) w kg. na godzinę	Przy średnicy bębna w mm.	Wymagana długość bębna w dm. pytla graniastego	Wymagana długość bębna w dm. pytla odśrodkowego	Praktyczna, cokolwiek zwiększona długość bębna w mm. pytla graniastego	Praktyczna, cokolwiek zwiększona długość bębna w mm. pytla odśrodkowego
a. przedpytle							
I-sze śrutowanie	96,5	$\frac{2080 \times 96,5}{100} = 2011,2$	w pytlach graniastych 1000 mm. w pytlach odśrodkowych 800 mm.	2011,2 : 30 = 67,0	2011,2 : 36 = 55,8	2 × 3500	2 × 3000
II-gie „	67,5	$\frac{2080 \times 67,5}{100} = 1404,0$		1404,0 : 30 = 46,8	1404,0 : 36 = 39,0	1 × 5000	2 × 2000
III-cie „	45,5	$\frac{2080 \times 45,5}{100} = 946,4$		946,4 : 30 = 31,5	946,4 : 36 = 26,2	1 × 3500	1 × 3000
IV-te „	39,5	$\frac{2080 \times 39,5}{100} = 821,6$		821,6 : 30 = 27,3	821,6 : 36 = 22,8	1 × 3000	1 × 2500
1-szy wymiał otrąb . . .	35,5	$\frac{2080 \times 35,5}{100} = 738,4$ (a)		738,4 : 30 = 24,6	—	1 × 3000	—
2-gi „ „ . . .	28,5	$\frac{2080 \times 28,5}{100} = 592,8$ (b)		592,8 : 30 = 19,7	—	1 × 2000	—
b. Pytle mączne							
I-sze śrutowanie	16,0	$\frac{2080 \times 16}{100} = 332,8$		332,8 : 5 = 64,5	(1) 956,8:24 = 39,8	2 × 3500	2 × 2000
II-gie „	13,0	$\frac{2080 \times 13}{100} = 270,4$		270,4 : 5 = 54,0	(2) 686,4:24 = 28,6	2 × 3000	2 × 1500
III-cie „	6,0	$\frac{2080 \times 6}{100} = 124,8$		124,8 : 5 = 24,9	(3) 374,4:24 = 15,5	1 × 3000	1 × 2000
IV-te „	4,0	$\frac{2080 \times 4}{100} = 83,2$		83,2 : 5 = 16,6	(4) 291,2:24 = 11,7	1 × 2000	1 × 1500
1-szy wymiał otrąb . . .	7,0	$\frac{2080 \times 7}{100} = 145,6$		145,6 : 5 = 29,1	(a) 738,4:24 = 30,7	1 × 3000	1 × 3000
2-gi „ „	4,0	$\frac{2080 \times 4}{100} = 83,2$		83,2 : 5 = 16,6	(b) 592,8:24 = 24,6	1 × 2000	1 × 2500
1-szy przemiał kaszek . .	13,0	$\frac{2080 \times 13}{100} = 270,4$		270,4 : 5 = 54,0	(5) 624,0:24 = 26,0	2 × 3000	1 × 3000
2-gi „ „ . .	9,0	$\frac{2080 \times 9}{100} = 187,2$		187,2 : 5 = 37,4	(6) 416,0:24 = 17,0	1 × 4000	1 × 2000

w danym wypadku potrzebne są 2 złożenia kamieni o średnicy 1200 mm.

C. Pytle młyńskie.

Stosownie do poprzednio podanych sprawności pytli graniastych (względnie cylindrycznych) i odśrodkowych odnośne obliczenia ich wymiarów dla danego przemiału 50.000 kg. żyta na dobę, są zawarte w poniższej tabeli odsiewowej:

Uwaga. Ilości zasypu na pytle mączne (odśrodkowe) z odnośnej tabeli przemiałowej (Nr. 16) obliczają się dla danego przykładu w następujący sposób:

I-sze śrutowanie 96,5—50,5 = 46%, skąd wypada tu $\frac{2080 \times 46}{100}$ = = 956,8 (1)

II-gie śrutowanie 67,5—34,5 = 33% „ „ „ $\frac{2080 \times 33}{100}$ = = 686,4 (2)

III-cie „ 45,5—27,5 = 18% „ „ „ $\frac{2080 \times 18}{100}$ = = 374,4 (3)

IV-e śrutowanie 39,5—25,5 = 14%, „ „ „ $\frac{2080 \times 14}{100}$ = = 291,2 (4)

1-szy przemiał kaszek: 30%, skąd wypada tu $\frac{2080 \times 30}{100}$ = = 624,0 (5)

2-gi przemiał kaszek: 20%, skąd wypada tu $\frac{2080 \times 20}{100}$ = = 416,0 (6)

(Patrz tabela strona 4).

Przy zastosowaniu zatem oddzielnego odsiewania mąki dla każdej czynności drobienia żyta, odnośnym systemem mielenia, potrzebne są dla danego przykładu następujące pytle graniaste:

a) przedpytle o średnicy bębna 1000 mm.:
3 po 3500 mm. długości, 2 po 3000 mm. długości,
1 „ 5000 „ „ 1 „ 2000 „ „

b) pytle mączne o średnicy bębna 1000 mm.:
2 po 3500 mm. długości, 6 po 3000 mm. długości,
1 „ 4000 „ „ 2 „ 2000 „ „

Zapotrzebowanie zaś pytli odśrodkowych jest następujące:

a) przedpytla o średn. bębna 800 mm.: 3 po 3000 mm., 2 po 2000 mm. i 1 — 2500 mm. długości;

b) pytla mączne o średn. bębna 800 mm.: 2 po 3000 mm., 1 — 2500 mm., 4 po 2000 mm. i 3 po 1500 mm. długości.

Stosownie do podanych poprzednio sprawności pytli płaskich odnośne obliczenia potrzebnych dla nich wymiarów dla danego przemiału, t. j. 50.000 kg. żyta na dobę, są zawarte w poniższej tabeli:

RODZAJ PRZEMIAŁU	Ilości zasypu: Z poprzedniej tabeli przemiałowej (№ 16) w %	Ilości zasypu: Z poprzedniej tabeli odsiewowej dla pytli graniastych i odśrodkowych w kg. na godzinę	Średnia sprawność pytla płaskiego na 1 m.² powierzchni ramy w kg. na godzinę	Wymagana sumaryczna powierzchnia pytla płaskiego dla danego przemiału w m.²	Wymagana jednostkowa powierzchnia ramy dla danego przemiału, przy przyjętych 10-ciu ramach pytla płaskiego w m.²	Wymagana szerokość ram dla danego przemiału przy przyjętych długościach ich na 1.6 m. w metrach.	Praktyczne cokolwiek zwiększone szerokości ram pytli płaskich, przy przyjętych ich długościach na 1,6 m. w mm.
I-sze śrutowanie	96,5	2011,2	92,5	$\frac{2011,2}{92,5} = 21,7$	2,17	$\frac{2,17}{1,6} = 1,35$	4 × 400 = 1600
II-gie „	67,5	1404,0	92,5	$\frac{1404,0}{92,5} = 15,1$	1,51	$\frac{1,51}{1,6} = 0,94$	4 × 325 = 1300
III-cie „	45,5	946,4	92,5	$\frac{946,4}{92,5} = 10,2$	1,02	$\frac{1,02}{1,6} = 0,63$	2 × 325 = 650
IV-te „	39,5	821,6	92,5	$\frac{821.6}{92,5} = 8,8$	0,88	$\frac{0,82}{1,6} = 0,55$	2 × 325 = 650
1-szy wymiał kaszek	30	624,0	85	$\frac{624}{85} = 7,3$	0,73	$\frac{0,73}{1,6} = 0,45$	2 × 235 = 470
2-gi „ „	20	416,0	85	$\frac{416}{85} = 4,9$	0,49	$\frac{0,49}{1,6} = 0,30$	2 × 235 = 470
1-szy wymiał otrąb	35,5	738,4	55	$\frac{738,4}{55} = 13,4$	1,34	$\frac{1,34}{1,6} = 0,83$	4 × 235 = 940
2-gi „ „	28,5	592,8	55	$\frac{592,8}{55} = 10,7$	1,07	$\frac{1,07}{1,6} = 0,67$	4 × 220 = 880

Przy zastosowaniu zatem oddzielnego odsiewania mąki dla każdej czynności drobienia żyta, odnośnym systemem mielenia, potrzebne są: 6-cztero-działowych i 10-ramowych, po 1,6 m. długości, pytli płaskich, a mianowicie **do 4-krotnego śrutowania: 3 cztero-działowe pytle płaskie** (1 po 400 mm., a 2 po 325 mm. szerokości każdego działu); **do 2-krotnego przemiału kaszek: 1 cztero-działowy pytel płaski** (po 235 mm. szerokości każdego działu), **a dla 2-krotnego wymiału otrąb: 2 czterodziałowe pytle płaskie** (jeden po 235 mm., a drugi po 220 mm. szerokości każdego działu).

(Dalszy ciąg nastąpi).

Kronika

ZBIORY.

Na podstawie sprawozdań korespondentów rolnych, główny urząd statystyczny podaje do wiadomości, co następuje:

Sierpień miał naogół temperaturę dość jednostajną, pogoda była stosunkowo ciepła, chociaż średnia miesięczna, wahając się w granicach 15,0 — 16,5°, wykazywała odchylenie poniżej przeciętnej wieloletniej około 1,5° C. Ilość ciepła, a głównie słońca, w porównaniu z ub. miesiącem, była naogół niedostateczna. Zapas wilgoci, pozostały z poprzedniego okresu, był wszędzie wystarczający, w niektórych województwach przechodząc w nadmiar. Podobnież ilość opadów, których Polska otrzymała zupełnie dostateczną ilość, mniej przy tem przypada na kresy zachodnie, oraz województwa krakowskie i wileńskie, niż na pozostałą część kraju.

Pomimo niezbyt sprzyjającej pogody, żniwa naogół odbyły się bez większego opóźnienia i poważniejszych strat w ziarnie wskutek porastania i wysypywania się.

Wydajność z ha w kwintalach (= 100 kg.), obliczona na podstawie sprawozdań z końca sierpnia, przedstawia się w sposób następujący: pszenicy 12,3, żyta 10,8, jęczmienia 13,0, owsa 12,6.

Wobec tego główny urząd statystyczny, według tych powtórnych (dokładniejszych od pierwszych) szacowań oblicza całkowity, przypuszczalny zbiór w następujących liczbach dla pszenicy 13,673 tys q., żyta 52,346 tys. q., jęczmienia 16,057 tysięcy q., owsa 33,000 tys. q. W stosunku do ub. roku, zbiór roku obecnego stanowi: pszenicy 86,7 proc., żyta 80,1 proc., jęczmienia 95,7 proc., owsa 99,7 proc., a w stosunku do przeciętnych zbiorów za trzyletni okres od 1922/23 — 1924/25 r. zbiór roku obecnego stanowi: pszenicy 107,5 proc., żyta 97,2 proc., jęczmienia 106,1 proc., owsa 107,1 proc.

Tymczasowe dane powyższe mogą jeszcze uledz zmianie, gdyż ostateczne dokładne obliczenia zbiorów dokonane będą dopiero podczas młócki w pełnym biegu.

Urodzaj ziemniaków w r. b. jest o wiele mniejszy, gdyż wskutek nadmiernej wilgoci w okresie uprawy, w niektórych miejscowościach trzeba było zaniechać sadzenia, niesprzyjające zaś warunki pogody w okresie lata wywarły niemały wpływ na przyszły zbiór. Przeciętny zbiór z ha obliczają obecnie dla całej Polski na 104 q., wobec tego całkowity zbiór przypuszczalnie wyniesie 247,632 tys. q.

Urodzaj buraków cukrowych z ha w chwili obecnej oznaczyć można przeciętnie dla całej Polski z ha 201 q.; całkowity zbiór przypuszczalnie wyniesie 37,249 tys. q.

CHLEB.

W związku z podwyżką ceny mąki z dniem 20 września: pytlowej z 57 do 60 gr. oraz sitkowej i razowej z 41 do 43 groszy, podwyższono ceny chleba w hurcie: pytlowego i nałęczowskiego z 56 gr. do 59 gr. oraz sitkowego i razowego z 43 do 45 gr. w detalu zaś: pytlowego i nałęczowskiego z 58 do 61 gr. oraz sitkowego i razowego z 45 do 47 gr. Ceny białego pieczywa bez zmiany.

EKSPORTUJEMY ZBOŻE Z POLSKI, A IMPORTUJEMY JE Z WĘGIER.

W swoim czasie czynniki rządowe powziąwszy uchwałę, zrzekającą się zakazu wywozu zbóż, zaznaczyły, że w razie zmiany sytuacji na rynku zbożowym, uchwała ta ulegnie rewizji.

Od kilku tygodni jesteśmy świadkami niebywałej w tym okresie zwyżki cen zboża, która spowodowała już kilkakrotną podwyżkę ceny mąki i chleba.

Doszło do tego, że u nas cena zbóż chlebowych wyższa jest niż zagranicą i że z racji tej zakupiono i sprowadzono większą partję zboża z Węgier.

SPRAWA UZNANIA MŁYNÓW ZBOŻOWYCH ZA ZAKŁADY O RUCHU CIĄGŁYM.

Izba Handlowa i Przemysłowa we Lwowie złożyła w dn. 15 czerwca r. b. Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej memorjał, w którym prosi o uznanie młynów zbożowych o ruchu ciągłym, t. j. pracujące bez przerwy całą dobę, powołując się zarówno na względy techniczne, jak i gospodarcze.

Popierając usilnie postulaty, zawarte we wspomnianym memorjale, Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów zwrócił się do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu z prośbą o usunięcie przeszkód w stosowaniu ruchu ciągłego w młynarstwie. Centralny Związek zwrócił przytem uwagę ministerstw, że **obok względów technicznych i gospodarczych również względy prawne przemawiają za niekrępowaniem młynów przy stosowaniu ruchu ciągłego.**

Zaznaczonem zostało, że, zdaniem Centr. Zw., ustawa z dnia 18/XII 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu nie stawia żadnych przeszkód przy stosowaniu w zakładach przemysłowych ruchu ciągłego, jak również nie wymaga uzyskiwania w tym celu zezwoleń. Zupełna swoboda kierownictwa zakładu przemysłowego w stosowaniu ruchu ciągłego wynika z jasnego brzmienia art. 6 p. c.; 8, 11 b., 15 i 17 wyżej powołanej ustawy z dn. 18/XII 1919 r. Z przepisów tych jedynie w przypadku art. 6 p. c., t. j. gdy zachodzi konieczność przedłużenia czasu pracy do 56 godzin na tydzień, wymagane jest zezwolenie Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej, w żadnym zaś innym przypadku, nawet przy przedłużeniu czasu pracy z 46 na 48 godz. tygodniowo, zezwolenie władzy wykonawczej nie jest potrzebne.

WYWÓZ PRODUKTÓW ROLNYCH.

Po długotrwałym okresie wzrostu cen zboża w kraju ustabilzowały się one na poziomie 35 zł. za żyto, 47 zł. pszenicę, 33 zł. jęczmień browarny i 32 zł. owies (za 100 kgr.). Obecnie podaż zbóż na rynku wewnętrznym jest prawie wystarczająca dla zaspokojenia bieżących jego potrzeb. W końcu września, szczególnie zaś w listopadzie, po ukończeniu robót polnych, podaż zwiększy się znacznie. Ożywi się również eksport zbóż, który w sierpniu ustał niemal zupełnie, w lipcu zaś wyraził się w ilości 55.678 ton. Mianowicie w miesiącu lipcu wywieziono 1.555

ton pszenicy wartości 310 tysięcy złotych w złocie; żyta — 38.349 ton wartości 6 miljonów 811 tysięcy zł. w złocie; jęczmienia 8.736 ton wartości 1 miljon 356 tysięcy zł. w złocie i owsa — 7.043 ton o wartości 1 miljon 209 tysięcy złot. w złocie. W sierpniu i w pierwszych dniach września wywożono za granicę wyłącznie niemal jęczmień w niewielkich ilościach. Oceniając konjunktury wywozowe na najbliższą przyszłość, trzeba liczyć się z faktem, że dzięki wysokim u nas cenom zboża, wywóz jego zagranicę będzie mniejszy, niż się spodziewano.

Cały prawdopodobnie zapas żyta pozostanie prawdopodobnie w kraju, natomiast nadwyżka jęczmienia i pszenicy, jeżeli nie nastąpi zakaz wywozu, mogą być eksportowane w ciągu jesieni i zimy.

Z punktu widzenia zarówno polskiego producenta żyta, jak i całego Państwa, należałoby żyta nie wywozić w jesieni, lecz przetrzymać je do wiosny, gdyż największy konsument żyta t. j. Niemcy, ma urodzaj bardzo słaby w tym roku. Niepomyślne warunki atmosferyczne w Niemczech podczas wegetacji sprawiły, że żyto nie sypie, próbne omłoty dały rezultaty nader mizerne. Powodzie, które zniszczyły kompletnie około 500.000 ha, oraz deszcze podczas żniw, wpłynęły na ogólne plony żyta bardzo ujemnie. Na podstawie tych danych można stwierdziś już dzisiaj, że Niemcy będą zmuszone do importu żyta na wiosnę.

Odnośnie perspektywy eksportu zbożowego w kampanji 1926/27 r. inż. roln. Leon Żelaski zauważa w artykule, zamieszczonym w zeszycie 35 „Przemysł i Handel", że dotychczas podaż żyta nie jest wielka, krajowy rynek jeszcze nie jest nasycony; od połowy września rozpoczną się roboty polne, siew ozimin oraz kopanie kartofli i buraków, należy się więc spodziewać, że do listopada unikniemy dzikiej podaży żyta. Na listopad i grudzień możnaby przeznaczyć poważniejsze zakupy dla armji oraz w celu stworzenia rezerwy zbożowej, o której mówi się od kilku lat, a której brak powoduje w okresach robót polowych brak na rynku mąki na chleb codzienny.

W okresie jesiennym należałoby forsować wywóz pszenicy. Porównanie cen pszenicy z lipca 1925 r. i 1926 r. wykazuje linję bardzo podobną w rozwoju, jednak znacznie niższą dla 1926 r. Urodzaje pszenicy w r. 1925 były oceniane bardzo pesymistycznie, mimo to początek lipca 1925 r. wykazywał w Chicago cenę c-a dol. 5.50 za 100 kg. podczas gdy w końcu roku 1925/26 bilans cen pszenicy wykazał minum. Niema dotychczas żadnych objawów, któreby wskazywały na nadmierną zwyżkę cen pszenicy w nadchodzącej kampanji. Przeciwnie, nienormalnie wysoka różnica między ceną pszenicy i żyta, wynosząca na korzyść pszenicy w r. 1925/26 dol. 2.00 i wyżej zmniejszyły się znacznie. Takiej bowiem różnicy nie było przed wojną — wynosiła ona niepełnie 1/2 dolara. Obecny rok doprowadzi zapewne do normy, zbliżonej do przedwojennej.

Wywozowi pszenicy nie stoi nic na przeszkodzie, gdyż z dniem 1 sierpnia r. b. zniesiono dotychczasową opłatę wywozową, uniemożliwiającą eksport. Kresy posiadają około 50.000 ton pszenicy z 1925/26 r.

F. L.

SAMO[illegible] PRAKTYKI EKSPORTOWE PRZE[illegible]ŁOWCÓW WĘGLOWYCH.

Kopalnictwo polskie w całe[illegible]i stara się wykorzystać wyjątkową konjunkt[illegible] eksportową, wytworzoną strajkiem angielskim. Zawarto umowy na dostawę węgla do Szwecji, Norwegji, Danji, Włoch i t. d., zawarowane pewnemi cenami jednostkowemi i terminami dostaw. Niestety, polscy eksporterzy zamiast wykonać swe zobowiązania względem swych odbiorców, wysyłają wszystko, co się da do Anglji, ponieważ tam dzięki obecnej konjunkturze mogą otrzymać znacznie wyższe ceny.

Niektórzy odbiorcy zagraniczni np. firmy włoskie — po bezskutecznych naciskach na firmy węglowe w Polsce — interwenjują energicznie zarówno u zagranicznych przedstawicielstw państ[illegible] polskiego, jak i w Genewie — wobec polskiej [illegible]cji.

W Szwecji szereg firm miał po[illegible]otkliwe straty z powodu niedotrzymania um[illegible]z przemysł węglowy polski. Takie krótkowzr[illegible]zne postępowanie sprowadzi nieuchronną utratę rynku szwedzkiego, zdobytego jeszcze przed strajkiem angielskim.

Również w Danji, Holandji i Norwegji panuje wielkie rozgoryczenie z powodu złej organizacji dostaw węgla z Polski i istnieje pewność, iż już z tego powodu wszyscy odbiorcy — po ustaniu specjalnej konjunktury przerwą import węgla.

Natomiast eksport węgla na rynek angielski wzrasta szybko, mimo, iż ten właśnie rynek ma dla eksportu węgla znaczenie tylko przejściowe.

Ponieważ stałe interwencje Ministerstwa Przemysłu i Handlu nie odnoszą pożądanego rezultatu co do organizacji eksportu i zaopatrzenia w pierwszym rzędzie w węgiel **rynku wewnętrznego** i tych **rynków zewnętrznych,** na których kollaboracja Polski miałaby **cechy trwałości,** przeto p. Minister Przemysłu i Handlu zmuszony był powiadomić wszystkie kopalnie węgla i eksporterów, iż udowodnione niewypełnienia zobowiązań przez firmy węglowe pociągnie za sobą od 1 października r. b. **redukcję w przydziale wagonów na eksport w stosunku do firm nielojalnych.**

Powstałą stąd nadwyżkę wagonów otrzymywać będą firmy, wykonywujące swoje zobowiązania wobec odbiorców. Ponadto przyszły Instytut Eksportowy będzie rejestrował firmy, przegrywające sprawy sądowe — dotyczące eksportu — a niesolidne firmy polskie wciągnięte zostaną **na specjalne listy,** co pozbawi te przedsiębiorstwa prawa do **korzystania z kredytów dyskontowych** w bankach, stojących pod wpływem państwa, **wszelkich ulg celnych i podatkowych,** oraz prawa dostaw rządowych.

STANDARTY ZBÓŻ CHLEBOWYCH POCHODZĄCYCH Z WOJEWÓDZTWA POZNAŃSKIEGO I POMORSKIEGO.

Uchwałą Rady Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu z dnia 17 września r. b. ustalono, że począwszy od 15 września r. b. do 15 stycznia 1927 r. wagę standardowego:

Żyta na 690,5 gr. czyli 116,8 funt wagi holendersk.
Pszenicy na 741,5 gr. czyli 125,6 funt wagi holend.
Jęczmienia browarnego na 671 gr. czlyi 113 funt. wagi holend.

Dział Prawno-Informacyjny

KALENDARZYK PODATKOWY NA MIESIĄC PAŹDZIERNIK ROKU BIEŻĄCEGO.

Podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w miesiącu **wrześniu,** dla przedsiębiorstw obowiązanych do wpłat miesięcznych, płatny jest do dnia 29 października w terminie ulgowym.

Druga połowa zaliczki na podatek od obrotu za II kwartał rok. bież. płatna była do dnia 20 września roku bieżącego.

Zaliczka za III kwartał na podatek od obrotu płatna jest w dwóch ratach — 20 października i 20 listopada.

Do rat czy zaliczek podatku przemysłowego i jego zaległości z dniem 16 września doliczany jest 10% dodatek.

Podatek majątkowy do dnia 31 października obowiązani są uiścić:

a) płatnicy I grupy kontyngentowej (rolnictwo) oraz III grupy kontyngentowej (drobny handel) w całości wymierzony im podatek majątkowy bez zwyżki kontyngentowej;

b) płatnicy II grupy (większy przemysł i handel) różnicę pomiędzy dotychczas wpłaconemi ratami, a połowa podatku majątkowego ze zwyżką kontyngentową.

Wyjątek stanowią płatnicy, których majątek oszacowano nie wyżej 10,000 zł. i którzy w myśl dotychczasowych zarządzeń obowiązani są w terminie do końca października r. b. uiścić we wszystkich grupach uzupełnienia do połowy wymierzonego im podatku.

Do podatku majątkowego i jego zaległości 10% dodatek nie będzie doliczany.

Podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p. — w ciągu 7 dni po dokonaniu potrącenia.

Nadto płatne są podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności w miesiącu październiku r. b.

PODATEK OD LOKALI.

W Nr. 94 Dziennika Ustaw R. P. z dnia 17 września r. b. została ogłoszona ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. **o podatku od lokali.**

W myśl artykułu 1-ego podatek od lokali pobierany będzie od dnia 1 sierpnia 1926 r. na rzecz **gmin miejskich** oraz na rzecz państwowego funduszu **rozbudowy miast,** jako też na rzecz funduszu **kwaterunkowego wojskowego.**

Do zapłaty podatku od lokali obowiązane są osoby fizyczne i prawne, zajmujące lokale.

Podatkowi podlegają wszelkiego rodzaju **lokale na obszarze gmin miejskich,** za wyjątkiem:

kościołów, świątyń, domów modlitwy; budynki fabryczne, przemysłowe; lokale zajęte przez urzędy państwowe lub samorządowe; lokale w domach nowowybudowanych; lokale zajęte przez cudzoziemskich przedstawicieli dyplomatycznych; lokale, czasowo niezamieszkane lub nieużytkowane na cele przemysłowe, handlowe i t. p.; lokale jedno i dwuizbowe, **zamieszkałe przez inwalidów, wdowy i sieroty tychże, pobierające rentę inwalidzką i osoby, pobierające wsparcie na starość i niemoc oraz wsparcia z ubezpieczeń społecznych;** lokale, zajmowane przez dozorców domowych.

Podstawę wymiaru podatku stanowi roczne przedwojenne komorne, płacone w czerwcu 1914 r., na przerachowane na złote stosownie do postanowienia art. 6 p. 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 1924 o ochronie lokatorów, względnie wartość czynszowa z czerwca 1924 r. lokali, nie oddawanych wówczas w najem, lub odstąpionych do bezpłatnego użytku, w ten sam sposób przerachowania.

Stopa podatku od lokali wynosi **ogółem 8% podstawy wymiaru,** z których 4% przypada na rzecz odnośnych miast, 2% na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast i 2% na rzecz funduszu kwaterunku wojskowego.

Termin podatku od lokali płatny jest w ciągu miesięcy: lutego, maja, sierpnia i listopada każdego roku:

Podatek od lokali obowiązane są wymierzać i ściągać organa związków komunalnych miejskich **bezpośrednio od lokatorów.**

Od wymiaru podatku przysługuje płatnikowi prawo wniesienia odwołania w ciągu dni 14-tu.

Ustawa powyższa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje od dnia 1 sierpnia 1926 r. na całym obszarze Rzeczypospolitej, z wyjątkiem województwa śląskiego. Ustawa niniejsza gaśnie z dn. 31 grudnia 1933 r., co do poboru podatku od lokali na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast i funduszu kwaterunku wojskowego. **F. L.**

NOWE ROZPORZĄDZENIE O LICHWIE PIENIĘŻNEJ.

W Dzienniku Ustaw Nr. 95, poz. 556 ukazało się rozporządzenie ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 7 września 1926 r. o lichwie pieniężnej. **Stopę procentową ponownie obniżono. Maksymalna ustawowo dozwolona stopa procentowa wynosi w myśl nowego rozporządzenia 16% w stosunku rocznym.**

Przy pożyczkach na zastaw ruchomości, z wyjątkiem papierów wartościowych i towarów, %% nie mogą przekraczać 16% w stosunku rocznym tytułem procentów i prowizyj od udzielanych pożyczek oraz aż do odwołania 2% **miesięcznie od sumy udzielanych pożyczek** tytułem wynagrodzenia za ubezpieczenie przedmiotów zastawu, ich przechowanie i szacowanie.

Umowy o pożyczki pieniężne, zawarte przed dniem wejścia w życie ustawy niniejszej, w których wymówiono korzyści majątkowe ponad normy przewidziane, nie zostały pobrane przed tym terminem, ulegają wykonaniu w ten sposób, że korzyści te mogą być pobrane w umówionej wysokości za czas do najbliższego terminu ich płatności. Termin ten nie może przekraczać daty 1 listopada 1926 r.

W ten sposób stopniowo drogą rozporządzeń stara się obecny rząd obniżyć stopę procentową w kraju, której nadmierne wysokości są jednym z anormalnych objawów powojennego życia gospodarczego.

Wysoka stopa procentów, podrażająca kredyt— wpływa na znaczne podwyższenie kosztów produkcji, których obniżenie jest zasadniczym warunkiem normalnego rozwoju międzynarodowego obrotu handlowego i racjonalnego kształtowania się cen w kraju.

Jakkolwiek wysiłki rządu w tym kierunku znaleźć powinny niewątpliwie poparcie sfer gospodar-

czych, to jednak bez odpowiedniego nasycenia rynku pieniężnego, nie mogą one mieć decydującego znaczenia i wpływu na kształtowanie się stosunków kredytowych. **F. L.**

POBÓR PODATKU WOJSKOWEGO.

Wydział wojskowy kom. rządu w porozumieniu z warszawską Izbą Skarbową przystąpił do sporządzania wykazu osób, które w myśl art. 80 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej podlegają podatkowi wojskowemu.

Podatek ten opłacają: 1) przeniesieni do rezerwy w myśl art. 56 — w wysokości 10 złotych, 2) zaliczeni do kategorji C. (pospolite ruszenie z bronią)— 20 złotych i do kategorji D. (pospolite ruszenie bez broni) — 15 złot, 3) zupełnie niezdolni, zaliczeni do kategorji E. — 10 zł., wszystko w stosunku rocznym.

Omawiany podatek wymierzony będzie za rok ubiegły, za bieżący zaś pobierany będzie dopiero w kwietniu roku przyszłego.

Wyszedł z druku Nr. 18 „Rolnika Ekonomisty" organ Związku Polskich Organizacyj Rolniczych, pod kierownictwem posła J. Gościckiego i redakcją p. Augusta Iwańskiego.

Numer zawiera w treści artykuły: p. W. Hoyera p. t. „Budowa elewatorów w Polsce" i p. St. Lazarewicza p. t. „Zobowiązania dłużne a podatek majątkowy".

Prócz tego sprawozdanie z działalności Związku Polskich Organizacyj Rolniczych, oraz bogaty dział kronikarski z dziedziny finansów, podatków, spółdzielczości ustawodawstwa, polityki handlowej, przemysłu rolnego, statystyki i wiadomości różnych.

PROJEKTOWANA REFORMA PODATKU PRZEMYSŁOWEGO OD OBROTU.

Jak już donosiliśmy, ministerstwo Skarbu projektuje daleko idącą reformę podatku przemysłowego od obrotu.

Reforma ta dotyczy w pierwszym rzędzie przedsiębiorstw handlowych 3-ej, 4-ej i 5-ej kategorji oraz **przemysłowych 7-ej i 8-ej.**

Dotychczasowa praktyka ściągania podatku jest zbyt skomplikowana, kosztowna i w znacznej mierze uniemożliwia kontrolę ze strony władz centralnych.

Projekt idzie w tym kierunku uproszczenia postępowania w ten sposób, że zostaną ustalone **przeciętne normy podatku od obrotu na padstawie klas miejscowości, określonych w związku z ceną patentu.**

Na podstawie opinji zainteresowanych organizacyj gospodarczych, zostaną wypracowane **normy przeciętnego obrotu dla każdej gałęzi przemysłu czy handlu i danej klasy miejscowości;** poszczególne zaś komisje szacunkowe miałyby władze w kierunku obniżania lub podwyższania przeciętnych norm od 10-u do 15-u procent, oczywiście zależnie od lokalnych warunków i okoliczności.

Taki wymiar podatku ma ogromne zalety, bo wpłynąłby na jego wydajność, taniość aparatu technicznego, usunąłby w znacznej mierze nadużycia podatkowe i przyczyniłby się do równomierniejszego obciążenia obywateli.

W najbliższych dniach ministerstwo Skarbu zwołać ma w tej sprawie konferencję zainteresowanych sfer gospodarczych.

O OBOWIĄZKU PRACODAWCÓW ZAWIADAMIANIA PAŃSTWOWYCH URZĘDÓW POŚREDNICTWA PRACY O KAŻDEM WOLNEM LUB NOWOOBSADZONEM MIEJSCU.

Mocą rozporządzenia ministra pracy i opieki społecznej, wydanego wespół z innymi ministrami, a ogłoszonego w Nr. 93 „Dziennika Ustaw R. P." z dnia 14 września r. b. pracodawcy obowiązani są z dniem ogłoszenia tego rozporządzenia **zawiadamiać w terminie 3-dniowym** państwowe urzędy pośrednictwa pracy o każdem wolnem lub nowoobsadzonem miejscu dla pracowników umysłowych. Dotychczas obowiązek ten istniał **tylko w zastosowaniu do robotników fizycznych.** (Rozporządzenie z dn. 31/XII 1924 r., Dz. U. R. P. Nr. 120, poz. 863), obecnie zaś został rozciągnięty na pracowników umysłowych.

Obowiązkiem są objęte wszystkie zakłady pracy podlegające obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, t. j. zatrudniające powyżej 5 pracowników. Niezastosowanie się do rozporządzenia pociąga za sobą sankcje, przewidziane w art. 34 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, mianowicie grzywnę od 10 do 100 złotych.

Wspomniany powyżej 3-dniowy termin rozpoczyna się w wypadku nowozawartych umów — dniu zawarcia umowy, a w wypadkach zawakowania miejsc — od dnia przedsięwzięcia starań celem zaangażowania pracowników. Zawiadomienie może nastąpić bądź ustnie, bądź pisemnie, przyczem dopuszczalne jest zawiadomienie w drodze telefonicznej (nadanie telefonogramu).

Zawiadomienie o wolnych miejscach winno zawierać: nazwę i adres zakładu pracy, zawód i kwalifikacje, warunki pracy i wynagrodzenie, datę, od której dane miejsce wakuje, względnie będzie wakowało, oraz czas, na jaki ma być zawarta umowa pracy.

Dział Gospodarczy

O WOLNOŚĆ WYWOZU ZBOŻA I ZAPEWNIENIE DOSTATECZNEJ PODAŻY W OŚRODKACH KONSUMCYJNYCH.

W pierwszych dniach września odbywały się z inicjatywy p. Ministra Rolnictwa i Dóbr Państw. narady w sprawie akcji, jaką przesięwziąć ma Rząd dla zapewnienia dostatecznej podaży zbóż w ośrodkach konsumcyjnych. Powszechnie się bowiem daje zauważyć zjawisko wstrzymania podaży zboża przez rolników, co wywołuje znaczny wzrost cen. W ciągu ostatnich 2-ch miesięcy ceny żyta wzrosły o 80 blisko procent i przekraczają parytet światowy, na skutek czego eksport całkowicie ustał. Jest to więc objaw szkodliwy również dla bilansu handlowego, a nie posiadający uzasadnienia, w wyniku tegorocznych zbiorów w Polsce, jako też w ogólno-światowych perspektywach aprowizacyjnych.

Przyczyną wstrzymania podaży jest z jednej strony zjawisko stale występujące niemożności młocki w czasie pilnych robót siewnych, niemożności w tym roku slotą spotęgowanej. Z drugiej jednak strony niewątpliwie odgrywa rolę niechęć sprzedawania wobec spodziewanych przez rolników dalszych zwyżek cen.

Sprzyja temu brak zapotrzebowania gotówki wskutek prolongaty podatków, odłożenie egzekucji podatkowych, ciągłe przedłużanie kredytów państwowych, oraz udzielanie nowych kredytów nawozowych, siewnych i na sfinansowanie zbiorów. Nienormalny wzrost cen może wywołać ujemne rezultaty przez wzrost kosztów utrzymania i związane z tem powiększenie wydatkńw skarbowych oraz kosztów produkcji. Wzrost ten, nieuzasadniony położeniem na rynku wszechświatowym zbożowym, może się okazać wysoce szkodliwy dla rolników, pociągając za sobą wszystkie skutki chybionej spekulacji.

Powyższe okoliczności skłaniają Rząd do wydania w najbliższym przeciągu zarządzeń w kierunku wstrzymania prolongowania kredytów oraz silniejszego nacisku podatkowego, zwłaszcza na te sfery producentów rolnych, które są głównymi dostawcami zboża na rynek krajowy.

W zwązku z powyższym komunikatem, zawierającym charakterystykę sytuacji, która się wytworzyła ostatnio na rynku zbożowym, Związek polskich organizacji rolniczych skierował do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych memorjał, który w skróceniu podajemy, ze względu na aktualność zagadnienia interesującego również sfery młynarskie, aczkolwiek co do pewnych punktów Redakcja ma zastrzeżenia, które zostaną ujęte w najbliższym numerze.

Przed kilku dniami Minist. Rolnictwa i Dóbr Państwowych rozesłało do prasy komunikat:

Wobec tego, że wypowiedziane w tym komunikacie poglądy dają nader jednostronne, a w pewnych wypadkach niezgodne z rzeczywistością oświetlenie istotnego stanu rzeczy, Związek polskich organizacji rolniczych pozwala sobie przesłać szereg uwag, które się nasuwają w związku z treścią powyższego komunikatu, w przekonaniu, że uwagi te przyczynią się do usunięcia zachodzących nieporozumień i powstrzymają władze państwowe od kroków, które niewątpliwie pociągnęłyby za sobą następstwa wysoce szkodliwe dla rozwoju rolnictwa i kultury rolniczej.

W komunikacie ministerjum czytamy, że w ciągu ostatnich dwóch miesięcy ceny żyta wzrosły o 80 blizko procent i przekraczają obecnie parytet światowy, wskutek czego eksport całkowicie ustał; jest to więc objaw szkodliwy również dla bilansu handlowego, a nie posiadający uzasadnienia w wyniku tegorocznych zbiorów w Polsce, jakoteż w ogólnoświatowych perspektywach aprowizacyjnych.

Istotnie, zgodnie z twierdzeniem komunikatu, ceny żyta w ciągu sierpnia zwłaszcza zaś w ostatnim tygodniu tego miesiąca, ulegały dość szybkiej zwyżce. Zwyżka ta nie dosięga bynajmniej jednak 80 proc., o jakich mówi komunikat rządowy. Przeciętne ceny żyta w poszczególnych miesiącach roku bieżącego wynosiły podług notowań giełdy warszawskiej: w styczniu — 3,09, w lutym — 2,92, w marcu — 2,86, w kwietniu — 3,12, w maju — 3,33, w czerwcu — 3,18, w lipcu — 2,75, w sierpniu — 3,29 dol. za 100 kg. Przeciętna cena żyta w sierpniu była więc niższa od przeciętnej ceny w maju, niewiele wyższa od cen ze stycznia, lutego, kwietnia i czerwca i wykazuje poważniejszą zwyżkę w porównaniu z ceną lipcową, zwyżkę wynoszącą zaledwie około 40 proc., a nie 80 proc., jak to twierdzi komunikat. Wprawdzie, w ostatnich dniach sierpnia ceny były wyższe od przeciętnej za sierpień, ale była to zwyżka przejściowa, która nie może być podstawą do jakichkolwiek wniosków. W pierwszych dniach września cena spadła i w dniach 6 i 7 b. m. wynosi 30 do 31 zł. za 100 kg. — co odpowiada 3,35 do 3,40 dol. za 100 kg. Obecna więc cena różni się bardzo nieznacznie od ceny przeciętnej sierpnia i nie wykazuje bynajmniej rażących różnic w porównaniu z cenami ubiegłych ośmiu miesięcy. Cena ta, co z całym naciskiem podkreślić należy, jest bez porównania niższą od cen, płaconych współcześnie na innych rynkach europejskich. Przeciętna cena żyta za sierpień wynosiła w Chinach 4,03 dol., w Nowym Jorku 4.59, w Berlinie 4,67, w Paryżu 4,06, w Pradze 4,70 dol. za 100 kg., w Warszawie tylko 3,29 dol. Konsument polski nie może więc uważać się za pokrzywdzonego, przeciwnie, jedynie rolnik polski mógłby się uskarżać na to, że osiąga za wytwory swej pracy ceny znacznie niższe od tych, jakie otrzymuje rolnik czeski, francuski, niemiecki, a nawet rolnik ze Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Wewnętrzna cena na rynku polskim jest więc znacznie niższą od cen, płaconych na innych rynkach. Wskutek chwilowej zwyżki w końcu sierpnia cena ta przekroczyła cenę, jaką można uzyskać przy eksporcie, wobec czego eksport ustał, co komunikat ministerjum uznaje za objaw szkodliwy dla bilansu handlowego, a nie znajdujący uzasadnienia w wyniku tegorocznych zbiorów w Polsce. Z poglądem tym nie można się zgodzić. Dotychczas nie mamy pewnych wiadomości o wynikach zbiorów tegorocznych i dopiero za parę miesięcy będziemy mieli bardziej dokładne dane, pozwalające na określenie stosunku tegorocznej produkcji do przypuszczalnych potrzeb aprowizacyjnych kraju. **W każdym razie, na podstawie napływających informacji o wynikach omłotów wnosić można, że zbiór w roku bieżącym będzie ogólnie nieco niższy od zeszłorocznego i prawdopodobnie będzie mniej więcej odpowiadał spożyciu wewnętrznemu.** W tych warunkach należy być nader **ostrożnym z forsowaniem eksportu,** bo w razie, gdyby eksport ten z początkiem roku przybrał zbyt znaczne rozmiary, mogłoby się okazać, że z końcem roku zaszłaby potrzeba importu zboża po cenach znacznie wyższych od cen, osiąganych przy eksporcie, i to dopiero byłoby istotnie niepożądanem dla naszego bilansu handlowego. Ztąd też uznać należy za dodatni fakt, że wskutek ograniczenia podaży, ceny zboża podniosły się u nas do poziomu, przy którym eksport automatycznie ustał, ponieważ oddala to niebezpieczeństwo ewentualnego importu do Polski w okresie przednówkowym, a zarazem ułatwia osiągnięcie pożądanej, zarówno z punktu widzenia konsumenta, jak i producenta, stabilizacji cen zboża.

Ograniczona podaż zboża nie jest bynajmniej, jak twierdzi komunikat ministerjum, wynikiem świadomego powstrzymywania się rolników ze sprzedażą zbiorów, ale jedynie skutkiem niepomyślnych warunków atmosferycznych, które opóźniały i utrudniały sprzęt i nie pozwoliły na wykonanie omłotów normalnych. Wiadomo dobrze, że w Polsce mamy znikomą, niestety, ilość rolników, którzy są w tak pomyślnych warunkach finansowych, że mogą pozwolić sobie na to, aby skorzystać ze służącego każdemu wytwórcy prawa wyczekania odpowiedniej konjunktury dla sprzedania wytworów swej produkcji. Olbrzymia większość rolników w Polsce nie posiada zupełnie zasobów gotówkowych i jest obarczona niesłychanie uciążliwemi, w wielu przypadkach wręcz rujnującemi zobowiązaniami kredytowemi. Jeżeli

zaś dodamy do tego, że obecne miesiące są okresem największych wydatków w gospodarstwie rolnem z powodu wypłat, związanych ze żniwami i sprzętem okopowych, to jasnem jest, że rolnik ociąga się ze sprzedażą zboża dlatego jedynie, że nie miał czasu na młockę z powodu deszczów, które ciągle przeszkadzały w robotach polnych, lub dlatego, że nie ma zboża sucho sprzątniętego, kwalifikującego się obecnie do sprzedaży. Nadmiar opadów był tak wielki, że w wielu okolicach kraju nietylko nie było czasu na młockę, ale nawet stan upraw jest wysoce niezadowalający, a siewy będą znacznie opóźnione z powodu niemożności wykonywania orki.

W tych warunkach zastosowanie zapowiedzianych w komunikacie ministerjum represji podatkowych i kredytowych w stosunku do tych sfer producentów rolnych, które są głównymi dostawcami zboża na rynku krajowym, byłoby niesłusznym i niesprawiedliwym wymiarem kar za winy niepopełnione, a ze stanowiska gospodarczego aktem wysoce szkodliwym w swych następstwach.

Odmawianie prolongaty kredytów, które miały być sprolongowane i przyśpieszenie ściągania podatków wprowadza do życia gospodarczego pierwiastki niepewności i zamieszania, uniemożliwiające wszelką planową pracę gospodarczą, naraża wielu rolników na dotkliwe straty, doprowadzić może niejeden warsztat do zupełnej ruiny, a co najgorsze, odbije się niewątpliwie fatalnie na procesie produkcji rolnej i przyszłorocznych zbiorach. Jeżeli bowiem wskutek zastosowania represji rolnicy zmuszeni będą do młocki i odstawy zboża w okresie, gdy wszystkie siły w gospodarstwie muszą być użyte do uprawy i siewu, to jasnem jest, że taka polityka gospodarcza nie będzie niczem innem, jak tylko powtarzaniem błędów, tyle razy w przeszłości popełnionych, typowem podporządkowywaniem interesów produkcji źle pojmowanym interesem konsumcji, poświęcaniem istotnych interesów gospodarczych przemijającym potrzebom chwili bieżącej.

Związek polskich organizacji rolniczych pozwala sobie wyrazić nadzieję, że wypowiedziane uwagi i poglądy uznane będą przez decydujące czynniki rządowe i doprowadza do zaniechania projektowanych represji podatkowych i kredytowych.

ZNAMIENNE SŁOWA P. CZESŁAWA KLARNERA, MINISTRA SKARBU.

(Wyjątki z przemówienia p. Ministra Skarbu na posiedzeniu Senatu).

Pod nazwą programu gospodarczego rozumiem syntetyczne ujęcie tych wszystkich środków, jakiemi rozporządza naród, ażeby przez celowe i umiejętne ich wykorzystanie doprowadzić całokształt życia gospodarczego do największego i najszybszego rozkwitu.

Program gospodarczy winien posiadać wyraźny kierunek trwałości, gdyż wynikać on winien z trwałych przesłanek, warunków egzystencji narodu, a więc może być jedynie narodowym, obliczonym na długi okres szeregu lat i zmienym jedynie w zależności od zmiany zasadniczego układu poszczególnych elementów, tworzących podstawę dla rozwoju życia gospodarczego.

Plan gospodarczy musi wyniknąć z charakteru ludności, z gleby, z klimatu, z bogactw naturalnych, z położenia geograficznego i ustosunkowania się Polski do innych narodów, tworzących rodzinę europejską. A celem tego programu winno być wytrwałe powiększenie majątku i dochodu społecznego. Oczywiście źródłem zamożności społecznej jest tylko i jedynie produkcja.

Przed ekonomistami polskimi stoi zagadnienie bardzo aktualne, czy Polska jest krajem rolniczym, czy przemysłowym. W chwili tej jest obowiązkiem moim wyrazić dokładny pogląd na to zagadnienie. Ludność polska **jest w sześćdziesięciu kilku procentach rolnicza.** To jest możemy powiedzieć, że $^{2}/_{3}$ ludności mniej więcej jest rolniczej, 30 kilka procent poświęca się wszelkim innym zawodom i z tego zaledwie $15^{1}/_{2}$% poświęca się przemysłowi.

Gdybyśmy sięgnęli do dochodu społecznego, to i tu wypadnie stwierdzić, że dochód rolnictwa wynosi **mniej więcej $^{2}/_{3}$ ogólnego dochodu społecznego.** A więc liczby stwierdzają, że pod każdym względem rolnictwo zajmuje w Polsce dominujące stanowisko w całokształcie naszego życia gospodarczego. Do tego trzeba dodać, że rolnictwo jest odwiecznym warsztatem pracy polskiej, warsztatem pracy, który braki technicznej doskonałości zastępuje zwiększeniem nakładu pracy ludu wiejskiego, przytem wytwarzając artykuły pierwszej potrzeby, znajduje zawsze łatwy zbyt dla nadwyżki swojej produkcji, zarówno u ludności miejskiej w kraju, jak i zagranicą.

Stopniowe usprawnienie warsztatów rolnych jest względnie nieskomplikowane, a wyniki zupełnie efektywne w ciągu jednego roku. Podniesienie warsztatów przemysłowych jest niewątpliwie o wiele trudniejsze. Wymaga ono znacznych nakładów i kosztów, a silna konkurencja doskonale zorganizowanych warsztatów przemysłowych zagranicznych nie daje się zrównoważyć wysiłkom pracy, ze względu na stosunki socjalne, co zaś najważniejsze, przemysł wymaga większych środków obrotowych, oraz wytwarza towary, na której w obecnej sytuacji polskiej nie łatwo znaleźć nabywców.

Pierwszem więc, naczelnem hasłem programu gospodarczego winno być trwałe zwiększenie produkcji rolnej, a przez to i dobrobytu rolnika, jako najpoważniejszego konsumenta produkcji przemysłowej.

Jak wiele mamy tutaj do zrobienia, świadczą liczby wydajności z jednego hektara w rozmaitych dzielnicach. Będę mówił o największej i najmniejszej produkcji.

Pszenica:	poznańskie	— 18.7;	wileńskie	—8.5;
żyta:	„	— 17.7;	„	— 6.3
jęczmień:	„	— 19,6;	„	— 8,9;
owies:	„	— 19,8;	„	— 8,0;
ziemniaki	„	— 137;	„	— 101;
buraki:	„	— 224;	wołyńskie	— 112.

Lecz chodzi tu, w mojem mniemaniu, nie tylko o powiększenie ilości płodów. Dość rzucić okiem na liczby naszego eksportu zagranicznego, ażeby dojść do zrozumienia znaczenia hodowli trzody, ptactwa domowego, produkcji jaj, masła i innych produktów wyższych form rolnictwa, nie w tym stopniu zależnych od zmiennych warunków klimatu, potrzebujących pracy rodzin włościańskich, pracy, która w niespełna 50% jest wykorzystywana a do której rodzina włościańska jest włożona od wieków.

Do tego samego szeregu zagadnień o doniosłem znaczeniu dla rolnika należy sprawa budowania rzeźni, chłodni, mleczarń, we wszystkich tych zagadnieniach inicjatywa prywatna spotka się z najlepszem poparciem ze strony Rządu.

Zarówno ze względu na interes rolnictwa, jak i przemysłu, szczególną opieką otoczymy te przemysły, które przerabiają płody rolnicze i dając prace licznym rzeszom bezrolnych lub małorolnych, odciągają one od miast grozą wielkich mas bezrobotnych, oraz przyczyniają się do uszlachetnienia kultury rolnej w wysokim stopniu.

O ułatwienie, o uszlachetnienie i o rozszerzenie eksportu Państwo Polskie będzie z konieczności dbało tak, jak każdy obywatel dba o pomnożenie swojego majątku, o zapewnienie sobie i swojej rodzinie dobrobytu.

Dla podniesienia eksportu Polskiego jest konieczna prawidłowa organizacja handlu zagranicznego, który dziś ma formy zupełnie dzikiej konkurencji. Organizację związków eksportowych **Rząd uważa za punkt wyjścia dla uszlachetnienia eksportu polskiego,** dla wyrobienia typów, dla stworzenia marki towaru polskiego, dla uzyskania właściwej ceny dla towarów polskich.

* * *

Wszyscy wiemy, lub instynktownie odczuwamy, że ważniejszym od problemu politycznego jest nasz problem gospodarczy i finansowy.

Zbawcą Polski będzie ten, kto da masom tani chleb, możność pracy i dostatecznego zarobku, przemysłowi i handlowi tani i łatwy kredyt krótkoterminowy, a całej ludności dobry, zdrowy, o stałej sile kupna pieniądz i stworzy przez to, podstawy do ogólnego dobrobytu.

F. L.

Rynek zbożowy.

	16/IX	25/IX	30/IX	UWAGI
Warszawa				
pszenica	43.00—45.00	46.00—47.00	48.00	cena stacja załadowcza
żyto	32.00—33.00	34.00	34.00—35.00	" " "
mąka żytnia „0000" 50%	57.00	60.00	60.00	*) loco Warszawa
otręby żytnie detal	22.00	22.50	23.00	
jęczmień (browarny)	31.00—32.00	33.00—34.00	33.00—34.00	franko stacja załadowcza
owies	32.00	29.00	28.00—30.00	" " "
mąka sitkowa i razowa	43.00	43.00	43.00	
Poznań				
pszenica	42.00—45.00	43.00—46.00	44.00—47.00	loco stacja załadowcza
żyto	31.00—32.00	34.00—34.00	33.00	" " "
jęczmień (browarny)	31.00—33.50	—	32.00—33.00	" " "
owies	25.00—27.00	27.00	26.00—28.00	" " "
mąka żytnia 70%	48.25	55.00	55.00	" " "
otręby żytnie	20.50—21.50	22.00	23.00	" " "

*) Ceny podane za 100 kg.

Rynek pieniężny od 16/IX—30/IX 1926 r.

	15/IX	17/IX	20/IX	25/IX	30/IX
Dolary Stanów Zjednoczonych	8.96	8.90	8.94	8.94	8.95
Funty angielskie	43.70	43.70	43.70	43.70	43.90
Franki szwajcarskie (za 100 fr.)	173.70	174.—	173.90	173.89	174.20
Franki francuskie "	26.30	26.50	26.50	26.00	25.10
Korony czeskie (za 100 koron)	26.72	26.74	26.75	26.80	26.80

PANOWIE MŁYNARZE POPIERAJCIE

WASZĄ ORGANIZACJĘ FACHOWĄ

Książki i Czasopisma

„POLSKI CZERWONY KRZYŻ".

Wyd. Warsz. Okr. Oddz. P. C. K. w Nr. 7 z b. r. na wrzesień, w okładce Edmunda Bartłomiejczyka, art. mal., przyniósł artykuły następujące:

Symbol Krzyża — A. R.; Metody Nauczania higjeny w szkołach powsz. — dr. J. Batecki; Praca samarytańska i społeczna kobiet polskich w powstaniu styczniowem — dr. Fr. Białokur, gen. bryg.; O kształceniu zawodowem pielęgniarek — dr. Kowalski; Czerwony Krzyż w Marynarce handlowej, oraz sprawozdania z akcji samarytańskiej Polskiego Czerwonego Krzyża podczas wypadków majowych, która się spotkała z tak wielkim uznaniem ze strony sfer rządowych i całego społeczeństwa polskiego.

„CZYN MŁODZIEŻY".

Wyszedł Nr. 7 na wrzesień, okładka art. mal. Kamila Mackiewicza, bogato ilustrowany, treść obszerna i ciekawa. Między innemi zawiera: „Po wypoczynku do pracy", „O św. Stanisławie Kostce" — Hanna Biernacka, „O Janie Kasprowiczu" — Anna Roszkowska, „Z podróży po Chinach" — Wieńczysław Piotrowski. „Słońce domu" — Wisława. „Dział Czerwonokrzyski" — ilustrujący działalność Warsz. Komisji Oddz. Kół Mł. P. C. K. etc., (humor, rozrywki umysłowe).

Prenumerata roczna 5 zł.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Mazowiecka 9 m. 7, tel. 302-96. Konto czek. w P. K. O. 10.540.

„ROK CZYNU MŁODZIEŻY POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA".

Rocznik.

Ukazał się w estetycznem wydaniu, o formacie albumowym, z licznemi ilustracjami, zawierający artykuły o zadaniach Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża, przedstawiający działalność tych Kół w Warszawie, stanowiący cenny przyczynek do całokształtu obrazu organizacji młodzieży w Polsce.

Cena egzemplarza 3 zł.

Adres Administracji: Warszawa, Mazowiecka 9 m. 7, tel. 302-96. Konto czekowe w P. K. O. 12-762.

Plansichter — przetak mechaniczny

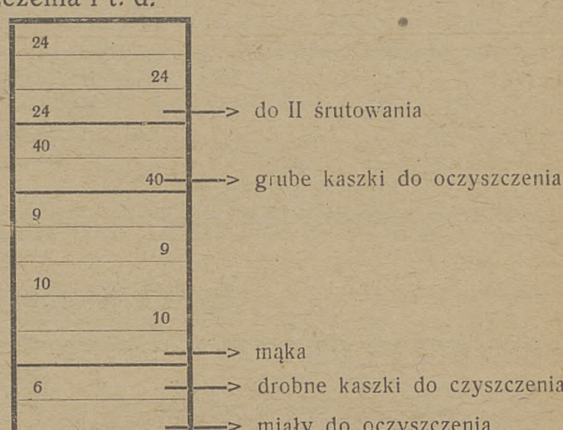
Inż. W. KRZYŻANOWSKI.

Gdy przed laty przechodzono od starych odsiewaczy rękawowych i bębnowych do przetaków mechanicznych (nazywajmy je po polsku krótko „przetak"), wyrodziły się większe wątpliwości, niż zaufanie, nawet obecnie wielu starych młynarzy odnosi się do przetaków względnie wrogo, pomimo ustalonych już wielkich i licznych zalet nowoczesnych przetaków. — Dla tych więc „nieprzekonanych" niech posłużą niżej podane bezinteresowne wyjaśnienia.

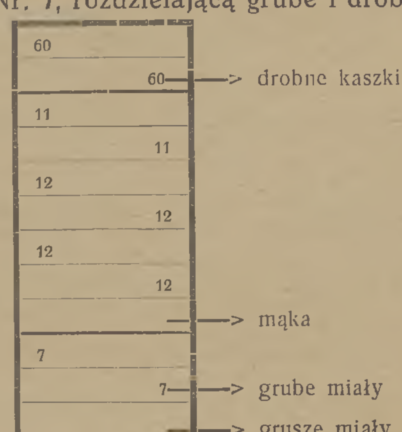
Przedewszystkiem nie dają się porównywać pierwotne przetaki wynalazcy Haygenmachera z obecnie udoskonalonymi nowoczesnymi, samowyważającymi się i swobodnie wiszącymi przetakami. — Współczesne przetaki można podzielić na 4 rodzaje, to jest do odsiewanie śrutów, do gatunkowania, do rozczynów i do odsiewania mąki, a każdy rodzaj może posiadać po 6, 8, 10, 12, 14 sit, które są ułożone nad sobą i związane w jedną wspólną całość — skrzynię — zespół. — Dwa zespoły sit tworzą zwykle jeden przetak, a dla małych i niewielkich młynów są budowane przetaki jednoskrzyniowe, jednozespołowe. — Następnie rozróżniane są przetaki ćwierć- i więcej działowe, z czego wynika określenie zastosowania $^1/_4$ albo $^1/_6$ przetaka do siania danego przepustu produktów, więc określają n. p., że pierwszy śrut jest odsiewany na $^2/_4$, $^1/_3$ albo na $^3/_6$ przetaka, z czego należy rozumieć, że przetak jest cztero-, trzy-, albo sześciodziałowy.

Każdy dział jest zasadniczo w możności zastąpić 2—6 dawnych odsiewaczy, ku czemu służą odpowiednio ułożone nad sobą i w odpowiedniej liczbie odnośne sita, jak to uwidocznia się na poniższych szkicach.

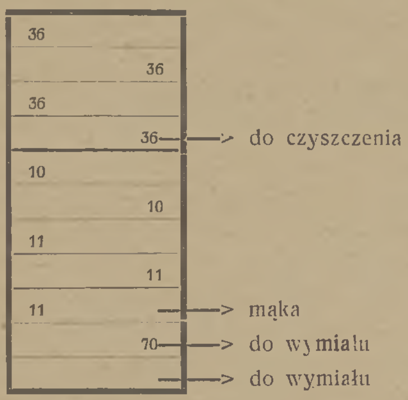
A. Dział przetaka dla srutów o 10—12 sitach, jak bywa najczęściej stosowany w małych i średnich młynach. Zloty z sit, obitych siatką drucianą Nr. 24, lub gęstszą są kierowane do następnego śrutowania, a przeloty dostają się na sito kaszkowe obite np. Nr. 40, a zloty z tegoż idą do oczyszczenia na kaszkowej maszynie, natomiast przelot dostaje się na 4 do 6 sit obitych gazą jedwabną mączną Nr. 8, 9, 10, 12, 14, 15. Co przez gazę mączną zostaje przesiane, jest gotową mąką, natomiast zlot z tych sit jest mieszaniną miału, który opada na sito z gazą Nr. 6 lub inny zostaje przesiany miał, a zlot są drobne kaszki do oczyszczenia i t. d.

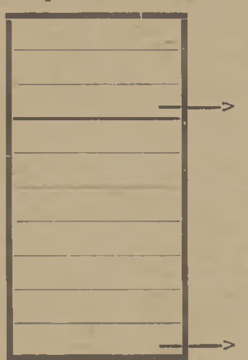
B. Dział przetaka dla rozczynu . Zloty z sita gazy np. Nr. 60 są drobnemi kaszkami i idą do oczyszczania, przelatuje mąka i miały np. na gazę Nr. 11, 12, które przesiewają gotową mąkę, a zloty idą na gazę np. Nr. 7, rozdzielającą grube i drobne miały.

C. Dział przetaku dla gatunkowania kaszek i miałów.

D. Dział przetaka dla mąki.

Szczegóły przejścia z poszczególnych sit są dla młynarza łatwo do zrozumienia, przeto ich nie przytaczam.

Najczęściej stosują przetaki o 10 sitach, przy większej liczbie sit osiąga się zwiększenie wydajności, przy mniejszej liczbie sit — zmniejszenie wydajności przetaka jako odsiewacza, lub mniej dokładne odsiewanie, zatem specjalne wymagania decydują o liczbie stosowanych sit i o gęstości ich opięcia. — Każdy przetak może być zastosowany do odsiewania dowolnego produktu przez zmianę liczby kolejności i gęstości sit, co musi umieć wykonać lub wskazać każdy dobry młynarz.

Przetak do odsiewania kaszek otrzymuje zawsze rzadsze sita na początku, natomiast do miałów kolejność sit rozpoczyna się od gęstszych lub rzadszych numerów, w zależności o stawianych wymagań. Mączne działy otrzymują zawsze rzadsze sita przy wlocie, a gęstsze przy wylocie.

Jak już zaznaczyłem, jeden przetak, a właściwie każdy dział przetaka może zastąpić 2, 3, 4—6 odsiewaczy bębnowych, co jest równoznacznie z poważną oszczędnością miejsca i siły napędowej (do 60%), wielu parów, kół parowych, smarów, oraz znacznej ilości gazy jedwabnej, wogóle daje bardzo znaczne oszczędności przy równoczesnem zapewnieniu korzystniejszego odsiewania, skrócenia przemiału, zmniejszenia liczby przepustów, co razem wpływa na piękność i wypieczytość mąki.

Oczyszczanie sit odbywa się za pomocą ziarnowego czyściwa, a częściej specjalnemi szczoteczkami, wędrującemi, czyściwo po sitach, a szczoteczki pod sitami. Aby szczoteczki skutecznie omiatały sita od spodu, należy sprawdzać ich wysokość za pomocą dokładnie wykonanych skrzyneczek około 200 m/m długich, 300 m/m szerokich i tak wysokich wewnątrz, aby dobrze omiatająca szczoteczka w niej się zmieściła bez przyginania szczcinek, a taka wysokość wynosi około 35 m/m. Dno i 3 boki skrzyneczki są z gładko heblowanych deseczek, jeden bok jest otwarty, wierzch — jest wykonany z dowolnej gęstości gazy jedwabnej. O ile badana szczoteczka gązy w skrzyneczce nie omiata, to szczoteczka jest niezdatną do danego użytku i musi być zastąpiona inną odpowiednio wyższą. — Przy powyższym przyrządzie można sprawdzić prawidłowość odsiewania, bowiem nieomiatane sita odsiewać nie mogą. — Zbyt wysokie szczoteczki niszczą przedwcześnie delikatną gazę jedwabną, albo zatrzymują się w owym naturalnym obiegu, a wtedy zdolność odsiewania widocznie się zmniejsza. (Ciąg dalszy nastąpi).

Kwitarjusze do kontroli przemiału gospodarczego są do nabycia w Związku Młynarzy Polskich

Plagę popiołu lotnego

przy wszystkich kotłach parowych usuwa patentowany przyrząd wydmuchowy dla lotnego popiołu

LATUSSEK„ Biuro techn.

KATOWICE, Rynek 8, tel. 10-13.

Sack'a Eureka leżąca

zupełnie nowa, 1000 × 600 mm., sprzedam natychmiast. **Cena 1000 złotych.**

Wiadomość: **Leopold Bol, Żychlin, pow. Kutnowski.**

Motor-dynamo do światła lub popędu firmy Schuckert w Nürnberg o sile 15½ koni, prądu stałego, 119 amp. 110 volt z rozrusznikiem i zapasowym twornikiem — do sprzedania

Adres: St. Nowacki, Sosnowiec, ul. 3-maja Nr. 33

Sprzedam młyn-wiatrak.

na gaz ssany. Budynki mieszkalne, gospodarskie kompletne, ziemia orna. Wiadomość:

Jan Puchalski

Suwałki, droga Bakałarzewska, pod wsią Zielone-Kamendulskie.

Sprzedam tanio

mało używaną maszynę do żubrowania zboża— Szmerglówkę.

Adres: **St. Michalak,** — Dopiewo powiat Poznań

Młyn wodny turbinowy do sprzedania.

Młyn o 2 p. walcach, 2 p. kam., oczyszczenie. Budynki mieszkalne i gospodarskie, inwentarz żywy i martwy. Ziemi 3 i pół włóki. Przemiał gospodarski. Cena do omówienia. Warunki kupna dogodne. Wiadomość:

Domański Franciszek

młym Gutarzewo, powiat płoński, poczta Sochocin.

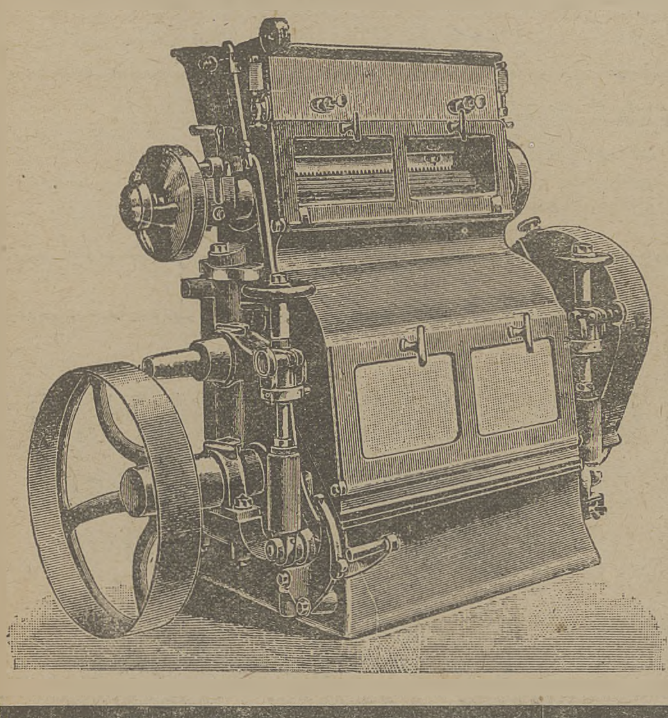
Walce, plansichtry, łuszczarki, reformy, tryjery turbiny

oraz **inne maszyny młyńskie** wyrobu

BREITFELD — DANEK

zawsze na składzie posiada

M. STEINHAUS — Lwów Gródecka 10 a.

Nadmłynarz

z długoletnią praktyką krajową i zagraniczną znający się na: laboratoryjnem dosuszaniu zboża i szybkim jego przemiale, na wyrobie kasz, na nowoczesnym montarzu. ryflowaniu walcy i instalacji elektrycznej.

Poszukuje posady nadmłynarza

Łaskawe oferty uprasza się kierować

Adolf Kwiatkowski

Włocławek — ul. Toruńska 26.

Sprzedam

natychmiast **realność w Rawiczu** składającą się:

1) z Młyna motorowego,
   (40 koni), 3 mącznice, 1 p. walców, 2 ganki kamieni, szmerglówka, gniotki. Przemiał na dobę 50 metr. centn.
2) z Piekarni;
   piec na 70 chlebów z motorem na 6 koni.
3) z Domu mieszkalnego
   ze sklepem korzennym.
4) z Budynku pobocznego

Cena 50.000 zł.—Wyjaśnień udziela z grzeczności p. Antonina Dyrdoń Rawicz (Poznańskie).

Wydawca: Związek Młynarzy Polskich (Stanisław Pytlewski). **Redaktor:** Marjan Rutkowski.